

EUSKALZALE

ASTEAN ASTEANGO ALBISTARIA

EUSKALERRIAN	MOLDAGINTZEA TA LIBURUTEGIA	ERDALERRIAN
<i>Euskalzaletan liburuteria artu nai dabeneztat, urteko euspena...</i> 20 erreal. Liburuteri ori nai eztabeneztat barriz..... 24 .	JARDINES-KALEKO 10 da 12 GARREN ETSEETAN Gei bakoitza, urteierako astean «tšori andi» bat. Aste-bete igaroezkero, gei bakoitza «tšori andi» bi.	<i>Euskalzaletan liburuteria artu nai dabeneztat, urteko euspena...</i> 24 erreal. Liburuteri ori nai eztabeneztat barriz..... 30 .

IRAKURKIZUNAK

I. Kaleen izenak.—II. Ajedreza Euskeraz.—III. Zortzikoa.—IV. Aritša ta Ospala edo Prakaman da Prakaman.—V. Somaketa.—VI. Esakuneak.—VII. Izkirimiriak.—VIII. Batsi guzur.—IX. Amodio ederraren Ama danari Maiatzeko lorak.—X. Or da emen.—XI. Lagungarria.—XII. Igarkaia edo tšaradea.—XIII. Gure artu-emonak.—XIV. Aste onetako Done edo Santuak.

KALEEN IZENAK

Antšična Euskalerriko uri geienetan euskerazko izenak eukezan kaleak. Gaur ipinten direan barriak erderazkoak dira guztiak; eta lengo zaar asko bere erderatuta dagoz. Gagozan uri onetan, Bilbon, *zazpi kaleak* deritšhenak, edo antšičnako ta egiazko Bilbon odola dauken zazpi sanak, izen onek daukez: *Goienkale* (gaur *Calle Somera*), *Artekale* (gaur *Artecalle*), *Dendarikale* (gaur *Calle de la Tenderia*), *Belostikale* (gaur *Belosticalle*), *Barrenkale* (gaur *Barrencalle*), ta *Barrenkale-barrena* (gaur *Barrencalle-barrena*). Zazpigarrenak (gaurko *Calle de Carniceria Vieja-k*) eztakigu zelango izena eukan.

Arrezkero ipiñiriko izenen artean ezta ausa bat bere euskerazkorik aurkitu al izango. *¡Astarloan* izenean eginiko kalea bere erderazko izenduna da!!

Donostian bere gitši bat gora-bera beste onenbezte iazoarren, aurten alde-zaarreko kaleai izen barriak ezarri dautsez. ¿Beste onenbezte ezin egin leike beste errietan? Bilboko uri-etše edo udaletšean onako gauzarik eskatutea, alper alperrik astia galdutea izango litzake. Baiña euskaldun errietan ¿zegaitik eztautse kaleai

euskaldun izena ipiñi bear? Bizkaiko erri guztien artean, gazteena eida errikoiena: Elantšobe, Ibarrangeluk Bizkaiko itšasoan beren besotan batiaturikoa.

Ipuñetan seme guztien artean gazteena izaten da beti burutsuena, zintzoena ta edozetarako errimeena. Gure erririk gazteen au asi daitela kaleen izenak euskerazkotuten, da geldika geldika beste erriak bere gogoz edo lotsaz ia-rraituko dautse bide eder onetan.

Onetarako EUSKALZALEN laguntasunik bear izanezkero, gogoz al daigun giñoan lan egingo dogu.

Lenago erri ta kale ta etše, guztiak genduzan euskerazko izenekoak. Elizateen ondakiñakaz uri barriak egin zireanean, onetariko batzuk erderazko izenak artu ebezan: *Miravalles*, *Villaro*, *Plencia*... Kaleakaz iazo dana esan dogu. Gaur egiten direan etše asko, atan uri ondoetakoak, erderazko izenekoak dira: *Miramar*, *Vista alegre*, *Casa monte*, *La Funquera*.

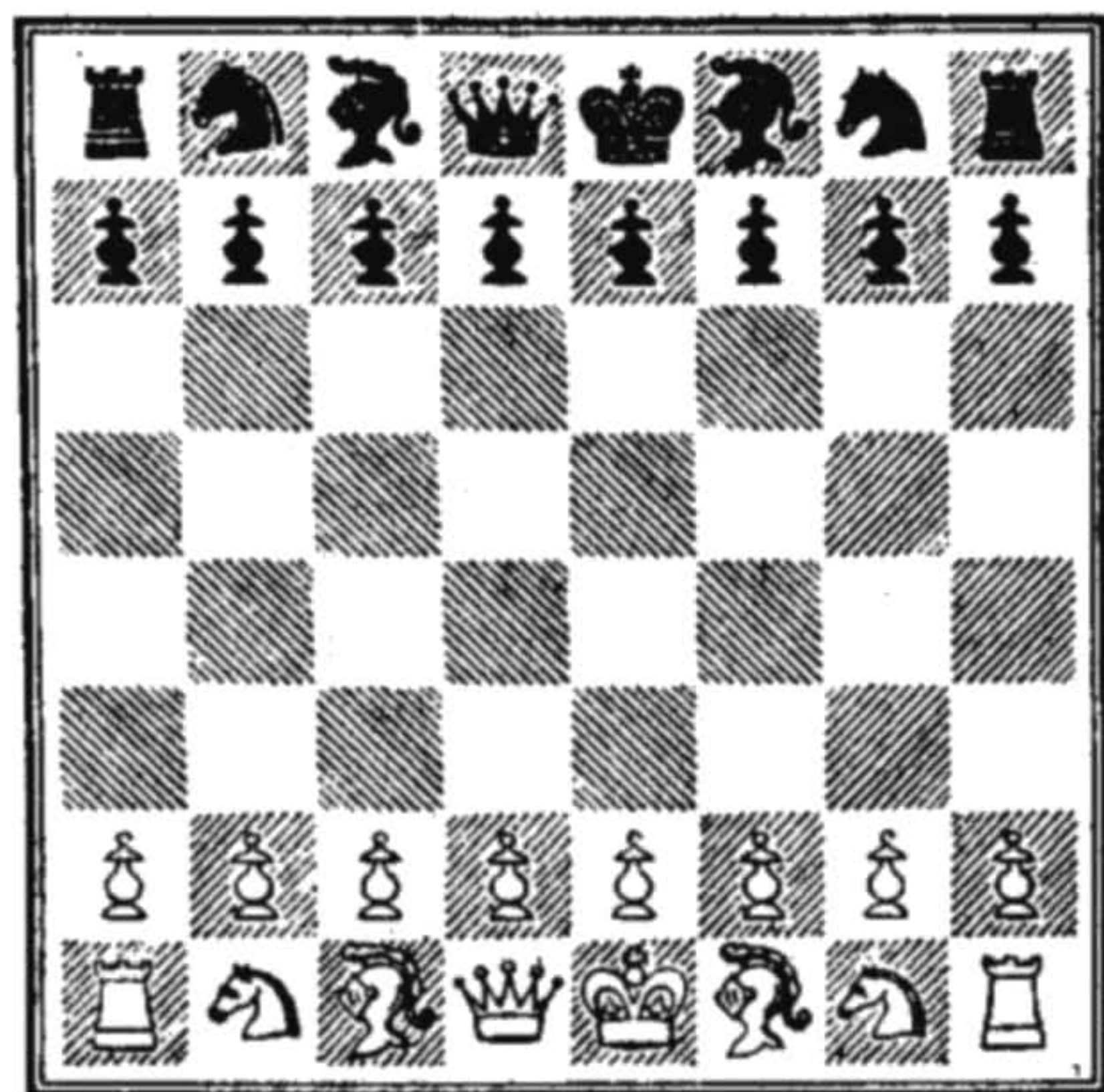
Bagoz orregaitiño aberats batzuk euren etše ta iauregiai euskerazko izenak ezarri dautsezanak. Ona emen gomuta doguzan izen batzuk: *Itšasaldegi* Lekeition, *Goieder* da *Bidarte* Deustun, *Udetšea* Gernikan.

Izan leike bat edo batek gitšitzat eukitea kaleen izenen aldakuntsa au. Ezereza gitšičago da. Lauzurika lauzurika egiten da amaseikoa.

Beste gauza bat izango litzateke onenbezte-gaz aseko bagiña. Egin daigun mai baten egiten dana. Iñor ezta saldeaz edo sukuaz aseten.

Asi gaizan kaleetatik, eta gero gerokoak.

AJEDREZA EUSKERAZ

	Errege, edo E. erderaz	El Rey.
	Andrea, edo A. »	La Dama (reina).
	Torrea, edo T. »	La Torre.
	Gudaria, edo G. »	El Alfil.
	Zaldia, edo Z. »	El Caballo.
	Oiñezkoa, edo O. »	El Peon

ONDO IOKATUTEKO LEGE EDO ARAUAK (1).

LENENGOA

Laukidiak iokalariak erara ipifii bear dabez, au da, euren eskuma-aldean beeko zokondoko laukitšu zuzi bat eukiteko eran. Laukidia tšarto ipifita egonezkero, dakusanak, *laugarren eskualdia* iokatu baiño lenago, iokoa barriro asi eragiteko eskubidea dauko.

BIGARRENA

Geiak tšarto ipifita egonezkero, dakusanak barriro iokoa asi eragin daike, *laugarren eskualdia iokatu-aurrean*; gero ez.

IKUGARRENA

Nai edozein Gei nai Oiñezkoren bat aztuezkero, arerioaren aukeran egongo da iokoa barriro astea edo Gei aztua ipinten istea.

LAUGARRENA

Obaari edo goi-beiren bat emonezkero eta asieran obaari au aztu izan balitz, kaltetuaren eskubidean egongo da iokoa barriro astea edo iarraitutea.

BOSKARRENA

Urteiera Gei zuriari beti iagoke. Onetarako Gei onek lenengo iokoa nontzat izan egingo da, ta gero sandšaka

(1) Urrengo geian oartuko dira arau onetako berba barri ta giti oituak.

edo tšandaka eukiko dabez iokalariak. Gei baten obaaria emon dabenak, Gei zuriakaz iokatuteko eskubidea dauko, urteteko bere bai; onen kontrako egiunerik edo alkar adituterik egonezik.

SEIGARRENA

Nok lenengo urten iakinezik, Gei zuriak nontzat izan egingo da. Arerioari Gei zuriak emoteak, lenengo iokoa urteteko eskubidea beragaz daroa.

ZAZPIGARRENA

Oiñezko baten obaaria emoten danean, beti izan oi da (E. G. O.) Errege-Gudariaren Oiñezkoa. Eskualdi batzun obaaria artu dabena, eskualdi onetan laukidi-erditik aurrera ezta ioan al izango.

ZORTZIGARRENA

Nai Gei nai Oiñezko bati ikutu dautsanak, beragaz eskualdi bat iokatu bear dau, ondo ipinteko dala arerioari lenago esan ezpadautso.

BEDERATZIGARRENA

Geia eskuan daukanartean, edonun ipifii al izango dau, egoan lekuan ez eze.

AMARGARRENA

Aurretik oartu barik, arerioaren Gei bati ikutu dautsanari besteak artu eragin lekio, arauz edo legez al bada: bestela Errege lokatu edo erabili bear izango dau. Ez bata ez bestea egin ezin bada, utsa edo bakoa, ondoren barik edo ikutu ezpaleutso legez, geldituko da.

AMAIKAGARRENA

Norberena barik Gei bat uste uste barik erabili dabenak, arerioaren aukeran iru eskualdi onetatik bat egin bear izango dau: 1.º Gei au norberen bategaz (bestea artu daiketanagaz) artu; 2.º ipiñiriko lekuan itši; 3.º lenengoz egoan laukitšura eroan, baiña onetarako Errege lokatuko dau, moltsoan gelditu-ezik.

AMABIGARRENA

Arerioan Gei bat arauga edo legez kontra artu dabenak, arauz edo legez artu bear izango dau; ta au al izan ezik, Gei ikutua iokatu bear izango dau.

AMAIRUGARRENA

Norberen Gei bat norberen beste bategaz artu dabenak, bata edo bestea iokatu bear izango dau, arerioaren aukeran.

(Iarraituko da.)

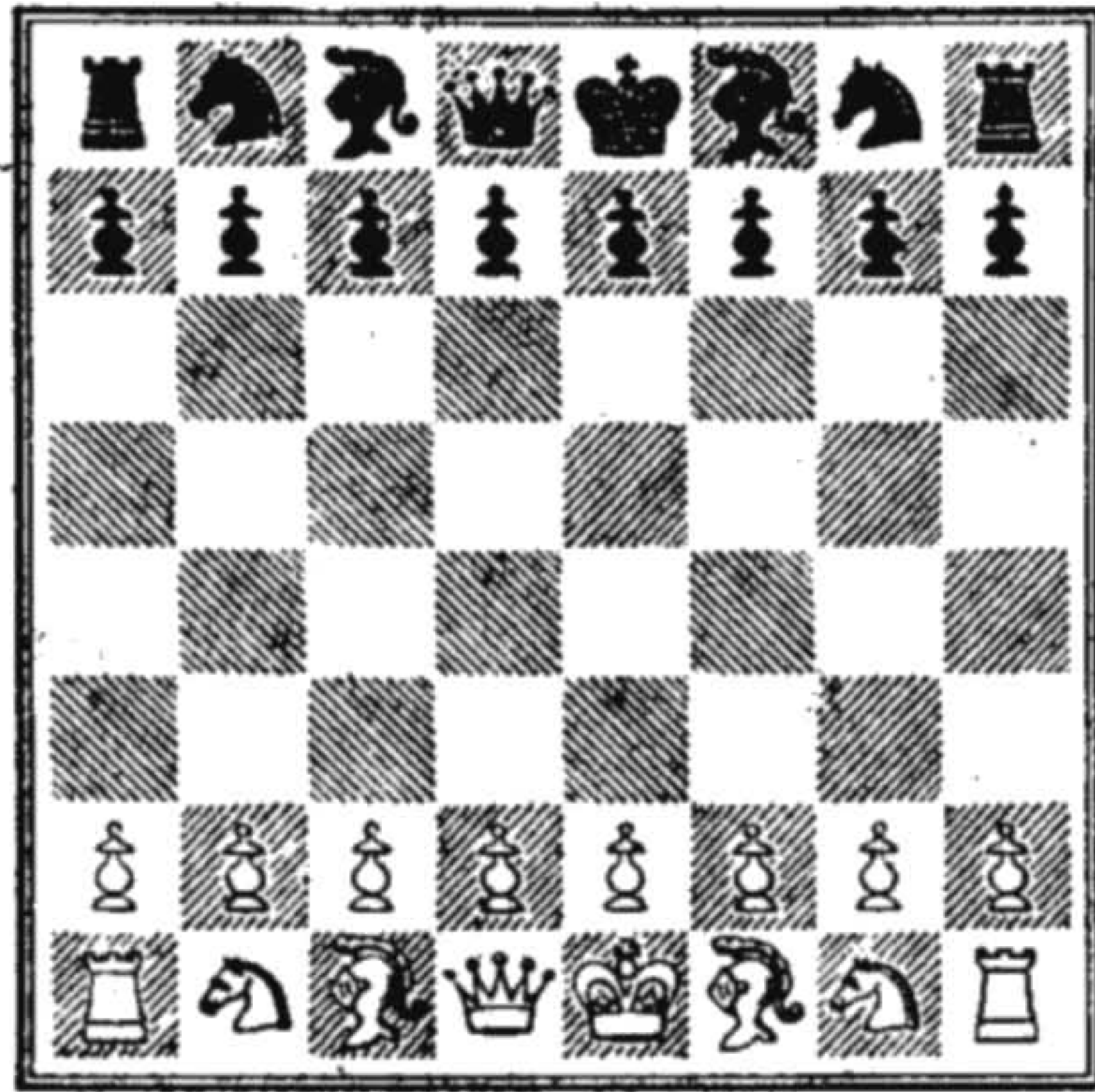
ZORTZIKOA

Diñostazu Katalin
zer dan zortzikoa;
da zortzi oifien ganean
dagoan bertsoa.

Zortziko bertsoak dau
kantea laguna;
eta onek dantza eder bat:
guztia euskalduna.

E. M. A.^k

AJEDREZA EUSKERAZ

	Errege, edo E. erderaz	El Rey.
	Andrea, edo A.	» La Dama (reina).
	Torrea, edo T.	» La Torre.
	Gudaria, edo G.	» El Alfil.
	Zaldia, edo Z.	» El Caballo.
	Oiñezkoa, edo O.	» El Peon

ONDO IOKATUTEKO LEGE EDO ARAUAK.

AMAL AUGARRENA

Norberen Gei bat arauga iokatu dabenak, iru eskualdi onetatik bat iokatu bear izango dau, arerioaren aukeran: 1.^a Ipiñi daben laukitšuan itši: 2.^a Arauz iokatu: 3.^a Egoan laukitšuan itši. Baiña onetarako Errege erabiliko dau, moltsoan geldituten ezpada.

AMABOSKARRENA

Birritan, alkarren ondoren, iokatu dabenak, azkanengo eskualdia ezereztu egin bear izango dau, baldin arerioak eskualdi biak ontzat artu-ezik.

AMASEIGARRENA

Oiñezko guztiak lenengo eskualdian laukitšu bi aurreratu al izango dabez; arerioak, baiña, beren oiñezko bategaz *bidean* artu al izango dau.

AMAZAZPIGARRENA

Errege, aldapena egieran, laukitšu bi baiño geiago ezin lokatu izango da, ta orduan bere, beragaz aldatuten dan Torre-aldera. Orduan Torrea Erregen ondoan geldituko da, ta Errege, ganetik iuti eginda, Torrea egoniko laukitšu-ondora ioango da.

Errege, lendik lokatuta badago, ezta aldatu al izango, Torrea lendik erabiliaz bere ez; ez moltsoan egoeran; ezta iragoeran moltsotuten badabe bere. Onako aldiren baten aldapena egiten bada, arerioak eskualdia ezereztuteko eskubidea eukiko dau, ta Erregeri edo Torreari beren aukeran iokatu-eragitekoa.

Torre baten obaaria eda goibeia emon dabenak, aldapena egin daike eztagoan Torre-aldeetik, bailegoan, esanaz: *aldapena*.

AMAZORTZIGARRENA

Oiñezko batek, zortzigarren laukitšura eldueran, Andreagaz edo norberak auturiko Geiren bategaz beren burua ordetu bear dau.

EMERETZIGARRENA

Errege moltsoan ipiñi barik ibili ezin dan Gei bat, erabili edo iokatu dabenak, ezereztu egin bear izango dau eskualdia, ta Errege lokatu, al bada.

OGEIGARRENA

Errege moltsoan ipinteko, aurretik esan bear da (osterrantzean Errege iagon edo zainduteko premiñarik ezta egongo); baiña arerioak iokatu baiño lenago, Errege moltsoturik geldituten dala ikusi-ezkero, eskualdia ezereztu ta Errege iagon-eragin al izango dau.

OGETABAKARRENA

Errege uste uste barik moltsoan eskualdi batzuetan geldituezkero, arerioak, dakusanean, iagon edo zaindu eragiteko eskubidea dauko, eta eskualdia ezereztutekoa bere bai, baldiñ egiña balego.

OGETABIGARRENA

Errege erabili dabenak, arerioak moltsoan dagoala esan dautsalako, olan ezala, eskualdia ezereztu al izango dau.

OGETAIRUGARRENA

Geienean edozeiñ uts edo bako onduten da arerioak iokatuta gero, eta orduan ezta iokaldia ezereztu bear.

OGETAL AUGARRENA

Ez Errege ez Gei bat ez bat ezin erabili direanean, Errege moltsoan itši barik, iokoa parra dago.

OGETABOSKARRENA

Laukidian Errege bat bakarrik geldituten danean, iokoa parra dago edo eztau iñok irabazten, irurogei iokaldiren barruan eriotzea emon ezpadautso arerioak; baiña zeinbaturiko iokaldiak baiño eztabe balio izango.

OGETASEIGARRENA

Ezbai guztiak argitaratuko dira arau onek diñoenez, eta iokolarien eritšiak bardiñak ezpadira, lekukoak erabagiko dabez. (1)

Ajedrezko arau onek obeto adierazoteko oarrak.
Aldatu, erderaz *enrocar*.—*Aldapena*, erderazko *enroque*.—*Arau*, regla.—*Arauz*, conforme á regla.—*Arauga*, irregularmente.
Egiune, contrato. Berba zaar ederra da au.—*Eskualdi*, jugada.
Gei, pieza.
Iuti (Markiña-aldean), (Oñati-aldean *akiti*), salto.
Laukitšu, casilla.—*Laukidi*, tablero.—*Lekukoak*, los testigos.
Lapurtarren berbea da au.
Moltsoa, jaque, cerco. Lelon erezi entzutetsuak dakar.
Nontzat izan egin, echar á suertes.
Obaari, ventaja. *Goi beia* bere esaten da.
Parra, bola-tokietan ez galdu ez irabazi adierazoteko esaten da. Ajedrezean erderaz *tablas* esaten dabe.
 Oar onetako berba guztiak esaten dira. Ajedrezko berbak adierazo eragiteko, eztozuz ezetan ez biortu, ez eten, ez laburtu, ez nasaitu bear izan.

(1) *Ajedrez-iokoa* ikasi nai dabenentzat geure adiskide batek liburutšu bat bialdu dasku. *Euskalzaletan* euslai, gura badabe, duarik bialduko iake bana, eskatuezkero.